

ANA – ALİM

Otuz beş-otuz altı yaşlarında qarabuğdayı qadın teleqrafçının stoluna yaxınlaşar-yaxınlaşmaz ortaboşu cavan bir kişi zarafatla ona dedi:

– Kamilə xanım, evdən çıxdığınız dördcə gün deyil, ikinci teleqramdır yola salırsız. Xoş halına, xoşbəxtdir.

– Əlbəttə, xoşbəxtdir, - Kamilə zarafatı cavabsız qoymaq istəmədi. – Ancaq, Ağadadaş, indi teleqramı sənin düşündüyün kimi ərimə yox, böyük oğluma göndərirəm. Onu bu gün səkkiz yaşı tamam olur.

Məşhur buruq ustası Ağadadaş Kərbəlayı oğlu tələsik dedi:

– Onda sizi təbrik eləyirəm, Kamilə xanım! Arzu eləyirəm böyüyüb kamallı oğlan olsun.

– Çox sağ ol, Ağadadaş, sənin qızların üçün də bunu arzu edirəm...

Kamilə teleqrafçının stolundan aralanırkən bir qadın ona yanaşdı:

– Bağışlayın, Qədimova Kamilə sizsinizmi? – soruşdu.

Kamilənin təəccüblü baxışları onun üzündə gəzdi:

– Bəli, mənəm, - dedi.

Qadın özünü təqdim etdi:

– «Sovetskaya jənşina» jurnalının əməkdaşıyam. Sizin bir neçə dəqiqə vaxtınızı almaq istərdim.

Kamilə məmnuniyyətlə:

– Buyurun, - dedi və Ağadadaşdan üzr istəyib jurnalistlə bir tərəfə çəkildi.

Jurnalist Kamiləyə onun həyatı, işi barədə vermiş olduğu bir neçə suala müfəssəl cavab aldıqdan sonra xahiş etdi:

– Əgər mümkünsə, indi də labarotiyanızda nə üzərində çalışdığınızı deyin.

Kamilə müsahibinin dərinə getdiyini görüb dedi:

– Dərinlik nasosu ilə istismar üsulunun kompleks məsələlərinin həlli üzərində çalışırıq. Bunlardan ən mühümü nasosların daha dərin quyularda işlədilməsini təmin etməklə bərabər qazın dərinlik nasosuna zərərli təsiri və qum tıxacı ilə mübarizə üçün yeni üsullar axtarıb tapmaqdan ibarətdir.

Kamilə dediklərini jurnalistin yazdığını gördükdə özünün danışığı sürətini bir az da azaltdı:

– İlk nəticələrə nail olmuşuq. Dərinlik nasosu ilə işləyən quyulara yeni qaz lövbəri buraxılması faydasız olmayıb. İndiyə kimi laboratoriyada bir neçə müxtəlif quruluşlu qaz lövbəri sınaqdan keçirilib. Dörd gövdəli qaz lövbərinin quruluşu dəyişdirildikdən sonra onun nefti qazdan ayırmağa daha əlverişli olduğu aydın olub.

– Hazırda necə, dörd gövdəli qaz lövbərindən istifadə olunurmu?

– BƏli, respublikamızın, həmçinin, ölkəmizin bir çox neft rayonlarında səkkiz yüzdən yuxarı bu cür qaz lövbərindən istifadə edilir...

Jurnalın əməkdaşı Kamilənin cavablarını sürətlə cib dəftərçəsinə yazırdı, yazıb qurtaran kimi də yeni sual verirdi:

– Dörd gövdəli qaz lövbəri neft hasilatını artırmağa kömək edirmi?

– Çox kömək edir. Bakının neft mədənlərində belə lövbərlər hesabına neft hasilatı xeyli artıb.

Kamilə susdu. Jurnalın əməkdaşı axırıncı kəlməni yazıb başını qaldırdı. Kamilə onun baxışlarından hiss elədi ki, sual ətrafında yenə danışmasını istəyir. Odur ki, sual gözləmədən dedi.

– Onu da nəzərinizə çatdırım ki, həmin lövbərlər mədənlərdə tətbiq olunarkən yeni təkliflər də ortaya atanlar olur: məsələn, elə götürək usta Nurbala Quliyevin təklifini. Əvvəllərdə qaz lövbərini təmir etmək üçün quyudan çıxaranda boruları da qaldırmaq lazım gəlirdi. Qurbalaya görə isə qaz lövbəri ilə nasos birləşdiriləndə daha boruları qaldırmağa ehtiyac qalmırdı. Mən ustanın təklifini qəbul edib yeni quruluşlu qaz lövbəri hazırlanmasında ona köməyimi əsirgəmədim. Beləcə, birinci dəfə olaraq onun işlədiyi mədənlərdə qondarma nasosa birləşdirilən lövbər hazırlayıb quyulara buraxıldı, yaxşı da nəticə verdi. İndi həmin mədənlərdə belə lövbərlərlə qırx quyu işləyir.

– Qondarma lövbərin adi lövbərlərdən üstünlüyü nədən ibarətdir?

– Ondan ibarətdir ki, o, qaldırma-endirmə əməliyyatına sərf edilən vaxtın iki-üç dəfə azalmasına imkan verir...

Tənəffüs qurtarmışdı. Kamilə ilə jurnalst söhbət edə-edə Kremli böyük salonuna keçdilər. Burada ilk dəfə idi ki, səmərələşdiricilərin, ixtiraçıların və istehsalat yenilikçilərinin Ümumittifaq müşavirəsi keçirilirdi.

Moskva – Bakı sərnişin qatarı ağır nəfəs alıb dayandı. Sərnişinləri qarşılamaq üçün gələnlər vaqonlara doğru axışdılar. Onların arasında iki uşaq nəzəri daha çox cəlb edirdi. Biri səkkiz, biri beş yaşında olardı. İkisinin də əlində gül dəstəsi vardı. Kiçiyinin əlindəki böyüyünkünə nisbətən bir az kiçikdi. Düşünmək olardı ki, gül dəstələrinin yaşlarına görə onlar üçün bağlamışdılar. Uşaqların yanında orta yaşlı bir kişi dayanmışdı; tez-tez ətrafa göz gəzdirir, arabir adamların arasından irəli cummaq istəyən uşaqların əllərindən tutub saxlayırdı...

Sərnışinlər düşməyə başlamışdılar...

Beşinci vaqonun pəncərəsi qabağında duran qadının gözləri kimi isə axtarırdı. Birdən qadın o tərəf-bu tərəfə boylanan uşaqları və onların yanında durmuş kişini gördükdə bilaixtiyar pəncərənin şüşəsini döyəcəklərək:

– Tələt! Rüşət! – qışqırdı.

Səsinin titrəyişindən onun bu uşaqların anası olduğu duyulurdu. Ayrı cür ola da bilməzdi. Yalnız ana uşaqlarını bu cür səsləyə bilərdi. Bu səsdə həyəcan dolu bir sevinc, ayrılıqdan doğan bir intizar, nigarançılıq, körpələrin ən çox ehtiyac hiss etdikləri nəvaziş, ana qəlbinin incə tellərinin ehtizazını əks etdirən ahəng vardı.

Ananın səsinə uşaqlar atalarından tez eşitdilər. Eyni qışqırmaq onlardan da qopdu:

– Ana!..

– Anacan!..

Uşaqlar da, ata da dərhal vaqonun pillələrini qalxdılar. Uşaqlar qabağa keçib gül dəstələrini analarına uzatdılar.

Ana gül dəstələrini alıb bir yana qoydu, həsrətlə ürək parçalarını bağına basdı, üz-gözlərindən doyunca öpdü, yalnız bundan sonra razılıq və sevinc ifadə

edən nəzərlərini kupenin qapısında dayanmış ərinin gözlərinə zillədi. Əl verib görüşdülər, hər ikisinin ürəyindən olsa da, uşaqların yanında öpüşmədilər.

Böyük qardaş Tələt anasının əllərindən tutub soruşdu:

– ana, anacan, mənə konstruktor almısan?

– Bəs necə, oğlum, almışam.

– Bəs mənə? – kiçik qardaş Rüfət də qara gözlərini anasının mehriban üzünə dikdi.

– Sənə də, oğlum, istədiyini maşını gətirmişəm.

Rüfətin gözləri sevincdən parladı:

– Bəs hamı? Ver də, ver baxım.

– Bax, buradadır, oğlum, - ana çamadanın yanındakı bağlamanı göstərdi. –

Bir az hövsələli olun, gedəyin evə, orada baxarsız.

Evdə onları ahil bir qadın mehribanlıqla qarşıladı:

– Kamilə!.. Can qızım! Xoş gəlmisən, bala!

– Xoş gün görəsən, ana! Çox sağ ol!

Ana-bala qucaqlaşdılar. Bəli, ana-bala! Bayaq ana olan Kamilə indi bu ağsaçlı, mehriban qadının – anasının qarşısında bala idi, özünü körpə bir uşaq kimi hiss edirdi. Ana əllərini Kamilənin boynuna dolamış, Kamilə də başını onun köksünə söykəmişdi. Bu, körpələrə də təsir etdi. Onlar dərhal qaçıb biri nənəsini, biri də anasını qucaqladı. Yeznənin, ərin, atanın gözləri qarşısında canlı bir tablo yarandı... O baxa-baxa özlüyündə bu tabloya ad da qoydu: «Ana-bala məhəbbəti». Analar bir-birindən ayrıldılar.

Fizzə arvad maraq içində soruşdu:

– Qızım, səfərin necə keçdi?

– Yaxşı keçdi, ana, sizinçün darıxırdım. – Bu sözləri deyə-deyə Kamilə anasını, uşaqlarını, əri Umudu mehriban nəzərləriylə süzdü.

– Biz də elə səninçün yaman darıxırdıq, bala. Uşaqlar da, Umud da, mən də.

Anasının bu sözlərindən məmnun olan Kamilə nüfuzedici qara gözlərini böyük oğlunun üzünə zillyəib soruşdu:

– Yaxşı, oğlum, bir de görüm məndən sonra nə qiymət almısan?

Tələt sinəsini qabağa verdi:

– Üç dənə «5».

Kamilə lini onun başına çəkdi.

– Afərin oğlum, mən elə bilirdim ki, sən «5» alacaqsan.

Sonra o, üzünü anasına tutub soruşdu:

– Yaxşı, ana, bir de görüm, mənədən sonra bunlar səni incitməyiblər ki?

Fizzə arvad:

– Yox, qızım, ağıllı baladırlar, heç sözümdən çıxmayıblar, - deyərək nəvələrinin alnından öpdü.

Kamilə də:

– Elə isə qoy mən də onların hədiyyələrini verim, - dedi, bağlamayı açdı, hədiyyələri çıxartdı. Konstruktoru Tələtə, maşını Rüfətə verdi. Onlar hədiyyələrini alanda analarına «sağ ol» dedilər.

Kamilə Azərbaycan Sənaye İnstitutunun neft-mədən fakültəsini 1942-ci ildə əla qiymətlə qurtaranda aspiranturaya girmək ürəyindən keçsə də, o, bunu edə bilmədi. Ehtiyac əl-qolunu bağlayırdı. Cəbhə də neft tələb edirdi. Mədəndə işə girdi. Neftçıxarma ustası oldu...

Ölkə dinc quruculuq işlərinə qədəm qoyanda Kamilə rahat nəfəs aldı, elmlə məşğul olmağın vaxtı çatdığını hiss etdi. O, Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Neftçıxarma İnstitutunun aspiranturasına daxil oldu. «Qazın və qumun dərinlik nasosuna zərərli təsirini tədqiqat metodları» mövzusunda dissertasiya üzərində işlədi; texniki elmlər namizədi alimlik dərəcəsi adını aldı. İndi bir neçə ildir ki, Kamilə həmin institutun laboratoriyasında baş elmi işçi dzbazcbylx xfxsish.

Nəhəng bir qurğu aramla işləyir. Onun yanında dayanmış Kamilə işin gedişinə nəzər yetirir. Hərdəndir əlindəki qeyd dəftərçəsinə nə isə yazır...

Neft sahəsinə azacıq bələd olan bir adam diqqətlə işin gedişinə nəzər salsə, qurğuda neft quyularında aparılan əməliyyatın icra olunduğunu görər. Laboratoriyanın əməkdaşları bir qurğu vasitəsilə qaz lövbərlərinin qumla tutulmalarına qarşı mübarizə metodları üzərində çalışırlar. Kamilənin gəldiyi nəticəyə görə dörd gövdəli qaz lövbərinin sorucu dəşiklərinin qarşısında metal konuslar qoyulur ki, bunun sayəsində mayenin sürəti artır, qum neftlə bərabər bayıra çıxır.

Bakıda artıq bu cür yeni quruluşlu qaz lövbəri hazırlanıb istehsalata verilmişdir. Bunlar hazırda Buzovnanəftin neft mədənlərində və başqa yerlərdə yoxlamadan keçirilir.

Kamilə bunun istənilən nəticəni verəcəyinə əmindir.